

politiky, jež však ve srovnání s předchozími částmi — jak už to často u podobných publikací, ne ovšem vždy pouze vinou autora, bývá — působí dosti suše a nevýrazně. Kniha je doplněna slovníčkem nejdůležitějších názvů, termínů a pojmů. -js-

Jean Fourastié: Essais de morale prospective
Édition Gonthier, Paris 1967, 200 s.

Práce významného francouzského autora, který působí na l'Ecole pratique des hautes études a zároveň se už dlouhá léta podílí na práci státních plánovacích orgánů ve Francii, je pokusem o srovnání morálky minulosti a morálky dneška s morálkou, jež by měla být v souladu s tím, co Fourastié nazývá „vědeckou společností“, tj. se společností vybudovanou na vědeckých základech.

Východiskem úvah o morálce vědecké společnosti je mu rozbor „tradiční morální atmosféry“, jak jej podává v první části, kde se nejprve zabývá některými fakty z oblasti manželství, rodiny, života dětí, sexuality a podobně, poté analyzuje principy tzv. tradiční morálky a uzavírá tuto část paragrafem, v němž ilustruje zmíněnou morálku výňatky z děl takových francouzských spisovatelů, jako byli Montaigne, Claudel a Saint-Exupéry.

Ve druhé části se zabývá „atmosférou soudobé morálky“. Uvádí a analyzuje některé empirické údaje týkající se kriminality, rodinného života, sexuálních mravů, mládeže a postojů lidí. Zvláštní paragraf je věnován proměnám ekonomických, biologických a psychologických podmínek lidského života. Autor rovněž analyzuje poměr dnešních lidí k lásce a smrti. Závěrečný paragraf této části opět ilustruje zmíněné problémy výňatky z děl André Gida a Alberta Camuse.

Poslední část, nazvaná *Materiál k morálce, jež by byla v souladu s vědeckou společností*, obsahuje čtyři paragrafy, obecný závěr a zakončení. První paragraf je věnován problematice role a metody morální reflexe, druhý se pokouší o určitou klasifikaci různých typů zla. Třetí paragraf si všímá morálky jako faktoru rozhodování a jsou zde aplikovány některé pojmy z teorie informace. Čtvrtý paragraf pak rozebírá vztah morálky k vědeckému experimentálnímu duchu. V závěru se autor snaží přispět k teoretickému řešení některých klíčových otázek naší doby. Kniha je doplněna stručnou informací o autorovi a přehledem jeho knižních publikací.

-js-

Smelser N. J.: The Sociology of Economic Life

(*Sociologie ekonomického života*) New Jersey, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffe 1963, str. 120.

Práce je na rozmezí dvou disciplín. V pěti kapitolách ekonomům připomíná důležitost sociálního prostředí, v němž se odehrávají ekonomické jevy, a sociologům spojitost sociálního dění s ekonomickým.

Z mnoha dílčích prací sociologů, ekonomů, psychologů, antropologů aj. poznamená vy-

růstá nová disciplína — ekonomická sociologie. Předmětem jejího studia se stávají příčinné vztahy mezi ekonomickými a mimoekonomickými aspekty sociálního života.

Publikace je autorovým pokusem pohledět na daný předmět z několika různých zorných úhlů: historického, metodologického, systematického, ekonomického dění a sociálních změn.

Počátek ekonomického myšlení autor klade do 17. století, kdy v pracích některých filosofů, politiků, právníků a spisovatelů se objevují úvahy, které v dalším století vykryštalizovaly v učení známé pod jménem merkantilismus. Ve zkratkovitém přehledu dalších ekonomických směrů věnuje autor poměrně nejvíce místa Keynesovi a jeho kritikům. Ze sociologických škol si všímá jen těch myslitelů, v jejichž dílech jasně vystupují ekonomické aspekty. Avšak jak ekonomické, tak sociologické myšlení vycházelo z vývoje západních civilizací, a proto generalizace z něho vyvozované jsou přinejmenším ukvapené.

Porovnávat obě disciplíny lze dvojím způsobem: popisně a analyticky. V prvním případě se ekonom táže, proč je vyráběno určité zboží, jakým způsobem je distribuováno a za jaké částky kupováno, kdežto sociolog zajímá stratifikace, třídy a vztahy velkých komplexních společností. Analytický přístup pak spočívá ve snaze postihnout podstatu a funkce závisle proměnných, příčinnost nezávisle proměnných a jejich vzájemné vztahy. Za základní ekonomické závisle proměnné autor považuje produkci, organizaci zdrojů a distribuci bohatství; za nezávisle proměnné tlak nabýdky a poptávky. V sociologii jsou závisle proměnnými variace sociální struktury a variace v chování vzhledem k dané struktuře; nezávisle proměnnými pak jsou zdroje napětí, reakce na ně a pokusy o kontrolu těchto reakcí.

Výzkumné metody obou disciplín pak jsou: experimentální, statistické, srovnávací, matematické modely a případové studie (case studies), hojně používané zvláště sociologie.

Ekonomickou sociologii autor definuje jako aplikaci obecného složení vztahů, proměnných a vysvětlujících sociologických modelů na komplex činnosti vzhledem k produkci, distribuci, směně a spotřebě zboží a služeb. Předmětem jejího studia jsou: ekonomická aktivita, vztahy mezi sociologickými proměnnými promítnutými do ekonomického kontextu nebo jejich projevy v mimoekonomických oblastech, a to buď uvnitř daných ekonomických jednotek anebo mezi nimi a jejich sociálním prostředím. V tomto smyslu pak jsou jejími částmi tzv. sociologie zaměstnání, práce, organizace, spotřeby, podniková a průmyslová sociologie, vedle mnoha dalších. Poněvadž však člověk není jen „homo economicus“, všímá si ekonomická sociologie také psychologických činitelů, zvláště postojů a jejich účinku v daném kontextu.

V další části své práce se autor snaží postihnout předmět ekonomické sociologie ze společenské roviny. Společnost lze pokusně rozčlenit na řadu subsystémů a sledovat činnost ekonomických a mimoekonomických pro-